

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

EEN GENDERPERSPECTIEF OP DRUGSGEBRUIK

Nog steeds weinig drugsbehandelingsplaatsen voor vrouwen in Europa

(23.11.2006, LISSABON) Bij gezondheidsdiensten in heel Europa groeit het besef dat vrouwen met drugsproblemen specifieke behoeften hebben die een gespecialiseerde behandeling vergen, aldus het **EU-drugsagentschap (EWDD)**. Het aantal speciale behandelingsplaatsen voor vrouwen is echter nog altijd heel beperkt. Het agentschap komt met deze verklaring bij zijn presentatie van een "genderperspectief op drugsgebruik", tegelijk met zijn vandaag verschenen **Jaarverslag 2006 over de stand van de drugsproblematiek in Europa** ⁽¹⁾.

Volgens het huidige overzicht zijn drugsbehandelingsfaciliteiten meestal ingericht op de behoeften van opiaatverslaafden. Dit zijn overwegend mannen. Met "genderspecifieke behandeling" worden dan doorgaans behandelingen aangeduid die op vrouwelijke drugsgebruikers zijn toegespitst. Maar alhoewel bijna alle **EU-lidstaten** en **Noorwegen** nu over ten minste één drugsbehandelingscentrum beschikken dat uitsluitend voor vrouwen of voor vrouwen met kinderen is bedoeld, blijven dergelijke diensten uitzonderingen en zijn ze meestal enkel in de grootste stedelijke centra te vinden. Daardoor krijgt het merendeel van de vrouwen nog steeds zorg via algemene diensten.

EWDD-directeur Wolfgang Götz zegt hierover: "In ons verslag is duidelijk gedocumenteerd dat er vandaag de dag in heel Europa voorbeelden te vinden zijn van goede behandelingspraktijken die als ijkpunten kunnen dienen. Er zijn doeltreffende behandelingen voor zwangere vrouwen, behandelingen waarbij rekening wordt gehouden met de zorgen van vrouwen met kinderen en zelfs behandelingen voor de complexe gevallen van vrouwen bij wie de drugsproblemen samenhangen met lichamelijke mishandeling of seksueel misbruik. De vraag waarover wij ons vervolgens moeten buigen is niet welke diensten vrouwen nodig hebben, maar veeleer hoe we de toegankelijkheid en de beschikbaarheid van dit soort gespecialiseerde zorg kunnen vergroten".

Om de gezondheid van zowel moeder als kind te beschermen is het van belang om drugsproblemen te beheersen en ontwenningverschijnselen te vermijden. In veel landen bestaan inmiddels gespecialiseerde diensten waar zwangere drugsgebruikers met voorrang worden behandeld, hoewel de hulp niet altijd wordt voortgezet na de geboorte van het kind.

Van degenen die in Europa in behandeling gaan voor drugs is op dit moment 20% vrouw. In onderzoeken is vastgesteld dat overwegingen in verband met de zorg voor hun kinderen een van de belangrijkste factoren vormt die vrouwen ervan weerhouden hulp te zoeken — op dit moment heeft bijna een op de vier vrouwen (23%) die in behandeling gaan bij extramurale drugsbehandelingsdiensten kinderen in huis. Bij de ontwikkeling van vrouwvriendelijke diensten is het aanpakken van problemen omtrent de zorg voor kinderen dan ook een cruciaal element dat drugsgebruiksters kan bewegen in behandeling te gaan en te blijven. In **België, Tsjechië, Duitsland, Griekenland, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal**, het **Verenigd Koninkrijk** en **Noorwegen** worden programma's aangeboden met een ouderschapscomponent. En hoewel genderspecifieke diensten meestal zijn toegespitst op het moederschap, wordt in een **Zweeds** onderzoek bijvoorbeeld het belang onderstreept van het vaderschap voor drugsverslaafde mannen.

Schadebeperkende maatregelen mogelijk niet afdoende voor vrouwen

In alle EU-landen sterven meer mannen dan vrouwen aan drugsoverdoses; het percentage vrouwen onder de sterfgevallen ten gevolge van drugsgebruik loopt, al naargelang het land, uiteen van 7% tot 35%. In het overzicht van vandaag wordt echter gewezen op "aanmerkelijke verschillen" tussen mannen en vrouwen in de trends op het gebied van drugsgerelateerde sterfgevallen. Waar het aantal sterfgevallen als gevolg van een overdosis bij mannen in de EU-15 met zo'n 30% terugliep tussen 2000 en 2003, daalde het aantal gerapporteerde sterfgevallen onder vrouwen in diezelfde periode met slechts 15%. Dit doet de vraag rijzen of schadebeperkingsmaatregelen gericht op drugsgebruikers die een hoog risico lopen minder effectief zijn voor vrouwen dan voor mannen.

Ook de relatief hoge percentages HIV-geïnfecteerden onder drugs injecterende vrouwen zijn zorgwekkend. Vrouwelijke injecterende drugsgebruikers (ID's) werken vaker in de prostitutie en zijn kwetsbaarder voor HIV-infectie. Recente gegevens uit onderzoeken naar ID's in negen EU-landen lieten een HIV-prevalentie zien van gemiddeld 13,6% onder mannelijke ID's en 21,5% onder vrouwelijke ID's.

Het **EWDD** waarschuwt dat, hoewel over het geheel genomen meer mannen drugs injecteren en aan het gebruik ervan overlijden, we niet mogen voorbijgaan aan het feit dat vrouwelijke ID's wellicht een hoger risico lopen en moeilijker te bereiken zijn.

Wordt de genderkloof kleiner?

In het overzicht van vandaag staat dat er op bijna alle aspecten van het verschijnsel drugs belangrijke verschillen zijn tussen de seksen. In alle Europese landen zijn onder de drugsgebruikers mannen nog altijd sterker vertegenwoordigd dan vrouwen, met name als het gaat om frequent, intensief en problematisch gebruik.

Uit een analyse door het **EWDD** van enquêtegegevens onder de volwassen populatie (15–64 jaar) kwam geen duidelijk bewijs naar voren dat de kloof tussen het aantal mannen en vrouwen die drugs gebruiken kleiner wordt. Uit gegevens over het drugsgebruik onder scholieren in de leeftijd van 15–16 jaar komen echter enkele zorgwekkende trends naar voren. In sommige lidstaten lijken meisjes in hun "ooit"-gebruik van drugs en alcohol de jongens te gaan evenaren, hetgeen vragen doet rijzen over de te verwachten effecten van toekomstige percentages van drugsgebruik.

Uit recente enquêtes in **Tsjechië, Denemarken, Estland, Ierland, Letland, Polen, Slowakije** en **Noorwegen** blijkt bijvoorbeeld dat de genderkloof bij scholieren die ooit cannabis hebben geprobeerd, kleiner is geworden (Figuur 4). En in drie landen — **Ierland, Finland** en **Noorwegen** — ligt het aantal mannelijke en vrouwelijke scholieren dat deze drug ooit zegt te hebben gebruikt ongeveer gelijk. Evenzo waren de genderverhoudingen voor het "ooit"-gebruik van ecstasy in **Tsjechië, Duitsland, Spanje, Estland, Hongarije, Ierland, Letland, Slowakije, Finland** en het **Verenigd Koninkrijk** ongeveer gelijk (Figuur 5) ⁽²⁾.

In heel Europa wordt "binge drinking" (vijf of meer alcoholconsumpties in één sessie in de afgelopen maand) nog altijd meer gerapporteerd bij jongens, behalve in **Ierland, het Verenigd Koninkrijk** en **Noorwegen** (Figuur 8). De enige soort drugs waarbij meisjes over het algemeen "voorop lopen" is het "ooit"-gebruik van kalmerende middelen en slaapmiddelen zonder doktersrecept. De percentages zijn hoog: in meer dan de helft van de rapporterende landen lag de prevalentie van het "ooit"-gebruik hoger dan 5%, tot 18% onder meisjes in **Litouwen** en 22% in **Polen** (Figuur 7).

Jongens — een gemiste kans voor drugspreventie

Jongens lopen een hoger risico dan meisjes als het gaat om drugsgebruik en de daarmee gepaard gaande problemen. Uit een groeiend onderzoekscorpus blijkt dat interventies die rekening houden met en gericht zijn op de ontwikkelingsbehoeften van jonge mannen een terrein kan zijn dat goede perspectieven voor de ontwikkeling van zorg biedt. Ondanks deze bevindingen blijft gendergerelateerd preventiebeleid in heel Europa ongebruikelijk en wordt het, daar waar het wordt gevoerd, vooral geassocieerd met meisjes. Het ontbreken van

preventieprogramma's die speciaal gericht zijn op de behoeften van jongens vormt daarom een gemiste kans voor het drugspreventiebeleid in Europa.

Tot slot zegt **Wolfgang Götz**: "Het is al ruim 20 jaar geleden dat de Europese regeringen voor het eerst opriepen om aandacht te besteden aan genderaspecten op drugsgebied. Tegenwoordig wordt het belang van dit onderwerp in principe erkend, maar blijft de praktijk hier nog bij achter. De boodschap is helder: nieuwe diensten moeten inspelen op het feit dat gender effect heeft op het soort problemen waar personen mee te maken krijgen, evenals hun bereidheid in behandeling te gaan en het soort zorg dat effectief zal blijken."

Noten:

⁽¹⁾ *Selected issue*: 'A gender perspective on drug use and responding to drug problems' <http://issues06.emcdda.europa.eu>
Alle in dit persbericht geciteerde cijfers zijn terug te vinden in deze *Speciale kwestie (Selected issue)*.

⁽²⁾ Gegevens van het ESPAD-project — <http://www.espad.org/index.html>